

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет іноземних мов

Кафедра французької філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Французька мова і література, англійська мова»

Спеціальність В11 Філологія

Спеціалізація В11.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька

Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “26” серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія і практика перекладу
Викладач (-і)	Білас Андрій Андрійович
Контактний телефон викладача	0957040889
Е-mail викладача	andriy.bilas@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	щовівторка, о 15.00 год., ауд. 821 або на платформі zoom за лінком: https://zoom.us/j/2723886639?pwd=RIprQ0xiclFvcnZabU1Bd3doWmh2dz09
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є створення теоретичної бази, необхідної для успішного формування та подальшого розвитку навичок перекладацької діяльності, у підготовці до самостійної розробки окремих питань теорії та практики перекладу та ведення науково-дослідницької роботи. Зазначений курс також знайомить студентів із поняттям одомашнення та очуження як одним з основних підходів до вибору стратегій і тактик перекладу, поняттям еквівалентності та адекватності перекладу, демонструє студентам різні погляди на ці поняття та різні теорії, як українських так і зарубіжних науковців. Курс включає також короткий огляд історії перекладу.</p> <p>Лекційна тематика базується на принципових положеннях перекладознавства і має науково-пізнавальне спрямування. На практичних заняттях розглядаються найбільш проблемні питання курсу як у вигляді дискусій, так і у формі доповідей і презентацій студентів. Курс викладається французькою мовою.</p> <p>Ключові терміни: Базові поняття теорії і практики перекладу. Класифікація видів і форм перекладу. Процес перекладу. Одиниці перекладу. Стратегії і тактики перекладу. Морфологічні, синтаксичні особливості перекладу. Граматичні трансформації. Роль перекладача в процесі перекладу.</p> <p>Методи навчання: Інтерактивні практичні заняття, презентації, групова робота, індивідуальна робота, самостійна робота. Методи контролю: Тестування, письмова робота, письмовий фідбек до завдань, оцінка виконання індивідуальних завдань з перекладу. Залік.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є створення у здобувача вищої освіти теоретичної бази, необхідної для успішного формування та подальшого розвитку навичок перекладацької діяльності, у підготовці до самостійної розробки окремих питань теорії та практики перекладу та ведення науково-дослідницької роботи з перекладознавства.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни є забезпечення студентів знанням загального і професійного рівня зі сучасним станом дослідження проблем перекладознавства та з основними етапами розвитку теорій перекладу; розвиток навичок практичного підходу до методичних та теоретичних положень робіт зарубіжних та вітчизняних перекладознавців; розвиток у студентів здатності робити самостійні висновки зі спостережень за процесом перекладу; ознайомлення з основними жанровими</p>	

особливостями перекладу, а також розвиток навичок філологічного аналізу перекладів у зіставленні з першотворами.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК 13. Здатність використовувати різноманітні перекладацькі прийоми та методи у перекладі текстів різних жанрів і стилів з французької мови на українську та з української мови на французьку.

Результати навчання:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 14. Використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 20. Вміти застосовувати перекладацькі прийоми та методи для забезпечення адекватності перекладу текстів різних жанрів і стилів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20 год.
практичні заняття	10 год.
самостійна робота	60 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс	Обов'язкова /
---------	---------------	------	---------------

		(рік навчання)	вибіркова
5	035 Філологія	3	В
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		Лекції	заняття Самостійна робота
Тема 1. <i>Теорія і практика перекладу як наука, предмет її дослідження і зв'язки з іншими галузями лінгвістики.</i> Поняття перекладу.		2	- 4
Тема 2. <i>Історичне підґрунтя сучасних теорій перекладу.</i> Основи історія теорії перекладу. Сучасні теорії перекладу. Загальна теорія перекладу. Часткові теорії перекладу. Перекладознавство в Україні: історичні віхи.		2	- 4
Тема 3. <i>Основні моделі та функції перекладу.</i> Моделі перекладу. Комунікативна, ситуативна та еквівалентна моделі перекладу. Функції перекладу. Класичні моделі перекладу. Денотативна модель перекладу. Трансформаційна модель перекладу. Семантична модель перекладу. Теорія рівнів еквівалентності. Новітні моделі перекладу: загальний огляд (скопос-теорія, інтерпретативна теорія, теорія динамічної еквівалентності, нормативна (когнітивна) теорія перекладу).		2	- 4
Тема 4. <i>Основні аспекти перекладу.</i> Види перекладу. Класифікація видів перекладу. Види усного перекладу та сфери їхнього використання. типи прагматичної адаптації. Машинний переклад. «Фальшиві друзі» перекладача в процесі перекладу.		2	- 4
Тема 5. <i>Поняттєві особливості перекладу.</i> Поняття диниці перекладу. Проблема одиниць мови як одиниць перекладу. Поняття прийому, стратегії, методу та тактики перекладу.		2	- 4
Тема 6. <i>Адекватність та еквівалентність перекладу.</i> Поняття адекватного та еквівалентного перекладу та види еквівалентності. Перекладність і неперекладність як проблема перекладача. Адекватність перекладу. Еквівалентність перекладу.		2	- 4
Тема 7. <i>Лексичні особливості перекладу.</i> Теорії лексичних відповідностей. Типи лексичних відповідностей у процесі перекладу. Лексико-семантичні ряди французької лексики: синоніми, антоніми, омоніми, пароніми та проблеми їх перекладу. Види лексико-фразеологічних відповідностей. Інформативна структура тексту та типи інформації.		2	- 4
Тема 8. <i>Граматичні особливості перекладу.</i> Морфологічні, синтаксичні особливості перекладу. Суфіксальна система сучасної французької мови та проблеми її перекладу. Префіксація як засіб утворення		2	- 4

<p>нових слів у сучасній французькій мові та особливості їх перекладу. Основні особливості перекладу складних слів. Граматичні категорії французького іменника та основні особливості їх перекладу. Система артиклів у сучасній французькій мові та особливості її перекладу на українську мову. Проблеми перекладу особових займенників. Граматичне значення та його перекладність. Поняття граматичної форми як перекладацька проблема.</p>			
<p>Тема 9. Стилiстичний аспект перекладу. Поняття стилю в контексті теорії перекладу. Функціональні стилі та їх основні характеристики в контексті теорії перекладу. Тропи (метафора, метонімія, порівняння) та особливості їх перекладу. Фігури мови (повтор, градація, паралельні конструкції) та особливості їх перекладу. Проблеми перекладу розмовного стилю (фонетичні, лексичні та граматичні аспекти). Фразеологічні звороти та особливості їх переклад.</p>	2	2	4
<p>Тема 10. Основні етапи перекладу тексту. Етапи процесу виконання перекладу. Редагування перекладу. Моделювання перекладацької діяльності.</p>	-	2	6
<p>Тема 11. Жанрові проблеми перекладу. Особливості перекладу художньої прози. Специфіка поетичного перекладу. Особливості перекладу драматичних творів. Переклад суспільно-політичної літератури. Реалії та їх переклад. Лінгвістична специфіка перекладу власних назв. Типи власних назв та їх переклад. Проблеми перекладності ділової французької мови. Особливості перекладу науково-технічних текстів. Проблеми перекладу запозичень. Проблеми перекладу неологізмів. Обмеження та розширення значення слова як перекладацька проблема.</p>	2	2	6
<p>Тема 12. <i>Переклад як діяльнісний процес.</i> Діяльнісний підхід до дослідження перекладу. Перекладацька діяльність. Прагматичні аспекти перекладу. Суб'єктивні фактори перекладацького процесу. Учасники перекладацького процесу. Часові та просторові аспекти перекладацької діяльності. Оцінювання результатів перекладацької діяльності. Функціональний підхід до перекладу.</p>	-	2	6
<p>Тема 13. <i>Перекладацькі трансформації.</i> Граматичні трансформації в перекладі. Лексичні трансформації в перекладі. Поняття імпліцитної інформації та проблеми її перекладу. Дієслівний аспект французької мови та основні особливості його перекладу. Морфологічні та семантичні характеристики французьких дієслів. Особливості перекладу пасивних конструкцій. Еліптичне речення та особливості його</p>	-	2	6

перекладу. Конверсія як семантико-морфологічний засіб словотвору в перекладі. Типи граматичних категорій іменника та їх трансформація при перекладі. Часова система французького дієслова та її переклад українською мовою: індикативний спосіб. Часова система французького дієслова та її переклад українською мовою: умовний спосіб. Часова система французького дієслова та її переклад українською мовою: умовний спосіб. Часова система французького дієслова та її переклад українською мовою: наказовий спосіб. Особливості перекладу безособових речень. Французькі означення іменників та мовні засоби їх перекладу на українську мову. Аналітичні ознаки французького дієслова та особливості їх перекладу. Граматичне значення та його перекладність. Поняття граматичної форми як перекладацька проблема			
Загалом	20	10	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	<p>Система оцінювання дисципліни відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, що регламентовані в університеті: «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhenia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf?_gl=1*105ypmm*_ga*MTQ3NjUxNzQ0MC4xNTczOTg1NjI4*_ga_B6J5G9CVS8*MTcyNDIyMDQ0MC4zNS4xLjE3MjQyMjA2MzkuMC4wLjA. ; «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-v-yshchoi-osvity.pdf?_gl=1*1yxalu1*_ga*MTQ3NjUxNzQ0MC4xNTczOTg1NjI4*_ga_B6J5G9CVS8*MTcyNDIyMDQ0MC4zNS4xLjE3MjQyMjA0NjEuMC4wLjA.</p> <p>По закінченні вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти отримують залік на підставі оцінок, отриманих за усне/письмове опитування на практичних заняттях (50 балів), індивідуальну (самостійну) роботу (25 балів), виконання підсумкової контрольної роботи (25 балів). Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за вивчення дисципліни, становить 100 балів.</p> <p>По закінченні курсу студенти отримують залік на підставі оцінок, отриманих на практичних заняттях. Система контролю знань студентів здійснюється через: поточний контроль – (1) усне опитування на практичних заняттях, (2) тестові завдання, які мають на меті перевірити рівень теоретичних знань з курсу та практичних навичок володіння студентами основ перекладу; підсумковий</p>
-----------------------------------	--

	контроль – підсумкова контрольна робота: тестові завдання, які охоплюють матеріал курсу.				
Вимоги до письмової роботи	Індивідуальна робота: Переклад 2/3 уривків тексту різної тематики з французької мови українською загальним обсягом 20000 знаків. *1 – робота не відповідає вимогам, зазначеним нижче; *0 – робота не здана.				
	Критерії/ бали	Дескриптори			
	Контент (має 25 балів)	5	4	3	2
	Цілісність і зв'язність тексту перекладу, відповідність оригіналу на змістовому рівні (5)	Переклад повністю відтворює зміст оригінального тексту. Цілісність та зв'язність не порушена.	Переклад передає зміст оригіналу, є цілісним та зв'язним, однак присутні певні розбіжності, що не впливають на розуміння тексту оригіналу.	Переклад містить помітні розбіжності зі змістом оригіналу. Цілісність та зв'язність тексту певною мірою порушена, що ускладнює розуміння оригінального тексту.	Переклад значно відрізняється від оригіналу за змістом. Цілісність та зв'язність тексту значно порушена.
Лексичний рівень (5)	У перекладі відсутні лексичні помилки. Значення слів точно відтворене	Присутні незначні лексичні неточності.	Значна кількість лексичних помилок, що призводить до помітних розбіжностей між перекладом та оригіналом	Велика кількість помилок в лексичному використанні, що суттєво впливає на розуміння перекладу.	
Граматичний рівень (5)	Відсутність граматичних помилок.	Присутні незначні граматичні помилки.	Присутні серйозні граматичні помилки, що певною мірою порушують цілісність та зв'язність	Велика кількість граматичних помилок, що значно впливає на цілісність та зв'язність	

			тексту.	тексту.
Збереження жанрово-стильових особливостей оригіналу (5)	Переклад зберігає або вдало компенсує жанрово-стилістичні особливості оригіналу.	Присутні незначні недоліки під час відтворення жанрово-стильових особливостей оригіналу.	Переклад має помітні відхилення від жанрово-стильових особливостей оригіналу.	Переклад великою мірою не відтворює жанрово-стильові особливості оригіналу.
Якість висловлювання у перекладі (5)	Практично весь переклад сприймається як текст, написаний мовою оригіналу. В тексті перекладу є незначна кількість лексичних, граматичних чи пунктуаційних помилок.	Значні частини перекладу сприймаються як текст, написаний мовою оригіналу. В тексті перекладу є лексичні, граматичні чи пунктуаційні помилки.	Певні частини перекладу сприймаються як текст, написаний мовою оригіналу. В тексті перекладу багато лексичних, граматичних та пунктуаційних помилок.	Майже весь текст сприймається як переклад; наявні суттєві лексичні, граматичні та пунктуаційні помилки.

Підсумкова контрольна робота:

Тестові завдання: тест складається з 25 завдань формату «множинний вибір», виконання яких демонструє рівень здобутих під час лекційних, практичних занять та самостійної підготовки знань. Правильний варіант відповіді оцінюється в 1 бал. Максимальний бал – 25.

Практичні заняття

Усне опитування та дискусія з питань практичного заняття реалізує поточний облік успішності студентів на основі чотирибальної шкали оцінок за виконання того чи іншого виду завдання з перекладу.

Усне/письмове опитування:

«відмінно» (5) здобувач освіти отримує за вичерпну відповідь за умови її оформлення відповідно до норм усного/писемного французького мовлення, використання відповідної термінології.

«добре» (4) – за повну відповідь, що характеризується використанням відповідної термінології, проте з однією-двома змістовими неточностями, незначною кількістю мовних помилок.

«задовільно» (3) – за неповну відповідь, або таку, що містить ряд змістових неточностей і незначну кількість мовних помилок, задовільне використання відповідної термінології.

«незадовільно» (2) – за часткову, з грубими змістовими недоліками

	<p>відповідь, або за її невідповідність питанню чи відсутність взагалі; відповідь, що містить значну кількість помилок, що унеможливають розуміння змісту висловленого.</p> <p>Індивідуальні роботи з перекладу з французької на українську та навпаки перевіряються на повноту і адекватність перекладу.</p> <p>Тестові завдання формату «множинний вибір», які мають на меті перевірити рівень теоретичних знань з теми практичного заняття.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю: залік</p> <p>Форм здачі: комбінована</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Курс читається французькою та українською мовами.
Здобувач вищої освіти повинен добросовісно готуватися до всіх видів контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності.

Порушення **академічної доброчесності** регламентується Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf>

Умови навчання за **індивідуальним графіком** регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-individualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylya-stefanyka.pdf

Порядок перезарахування результатів **неформальної освіти** регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylya-stefanyka.pdf

Здобувачі вищої освіти, які не набрали 50 балів за відомістю №1, мають право перескласти екзамен за відомістю №2.

Здобувач вищої освіти, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок **повторного вивчення навчальних дисциплін** (кредитів ECTS) в умовах ECTS https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf?_gl=1*19w0vn6*_ga*MTQ або відраховується з навчального закладу.

На **консультаціях викладача** здобувачі вищої освіти мають можливість відпрацювати заняття, які були пропущені з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі в процесі підготовки до практичних занять та при виконанні тестових завдань.

Дотримання **академічної доброчесності** засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з цими положеннями і принципами можна за [покликанням](#).

Після вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти мають можливість оцінити якість її викладання у Системі дистанційного навчання за допомогою окремого елемента «Опитування».

8. Рекомендована література

1. Чередниченко О. І., Коваль Я. Г. Теорія і практика перекладу. Французька мова=Theorie et pratique de la traduction le francais: підручник для студентів. https://www.academia.edu/9616474/THEORIE_ET_PRATIQUE_DE_LA_TRADUCTION_L_E_FRANCAIS.
2. Максименко О. В. Усний переклад: теорія, вправи, тексти (французька мова): навч. посібник . Вінниця:НОВА КНИГА, 2008.
3. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу : навчальний посібник.К.:ЦУЛ, 2009
4. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : підручник .- Вінниця:Нова Книга, 2008.
5. Основи перекладознавства:навчальний посібник/за ред.А.Є.Нямцу .-Рек. МОН . Чернівці:Рута, 2008 .
6. Терехова С.І. Основи перекладознавства: навч. посібн. для студентів ВНЗ зі спеціальності "Переклад" . 2-ге вид., випр. і доп. К.: Вид. центр КНЛУ, 2014 .
7. Українське перекладознавство ХХ сторіччя: бібліографія/уклав Т.Шмігер. Львів: ЛНУ, 2013 . 626 с.
8. Чередниченко О. Про мову і переклад. К.: «Либідь», 2007.
9. Зорівчак Р. «Боліти болем слова нашого». Поради мовознавця. Тернопіль: «Мандрівець», 2008.

Викладач: Андрій Білас, доцент кафедри французької філології